

รายวิชา ประวัติศาสตร์

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

ของยุโรปสมัยใหม่ (๒)

ครูผู้สอน ครูจรงค์ แสนแอ่น

ครูชีวาร จวบรัมย์





เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์
ของยุโรปสมัยใหม่ (๒)



จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้



สรุปพัฒนาการทางประวัติศาสตร์
ของยุโรปสมัยใหม่ได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านทักษะกระบวนการ



วิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของ
เหตุการณ์ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์
ยุโรปสมัยใหม่ได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์



๑. ใฝ่เรียนรู้

๒. มุ่งมั่นในการทำงาน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะ

คุณลักษณะเฉพาะ



เห็นความสำคัญของพัฒนาการ
ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยใหม่ที่มีผลต่อ
สังคมโลก



คำถาม



จากชั่วโมงที่ผ่านมา
นักเรียนได้ร่วมกันอธิบาย
ความสำคัญของเหตุการณ์ใดบ้าง

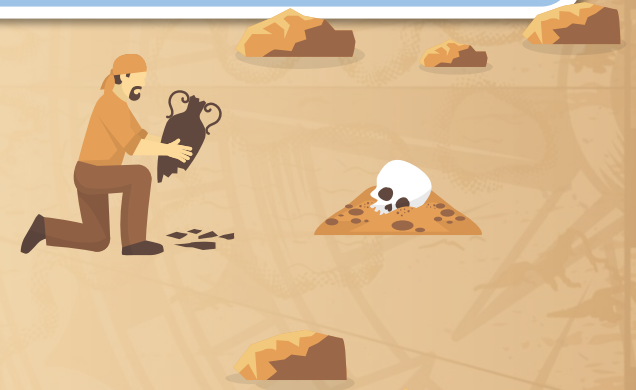


๑. การฟื้นฟูศิลปวิทยาการ



๒. การสำรวจทางทะเลและการค้นพบดินแดนใหม่

๓. การปฏิรูปศาสนาคริสต์



๔. การเกิดขึ้นของรัฐชาติสมัยใหม่





กิจกรรมกลุ่ม



ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น ๓ กลุ่ม

จากนั้นจับสลากเพื่อเลือกหัวข้อเพื่อศึกษา ดังนี้

- กลุ่มที่ ๑ ศึกษาเรื่อง การปฏิวัติวิทยาศาสตร์
- กลุ่มที่ ๒ ศึกษาเรื่อง การปฏิวัติอุตสาหกรรม
- กลุ่มที่ ๓ ศึกษาเรื่อง ลัทธิล่าอาณานิคม

ใบความรู้ เรื่อง การปฏิวัติวิทยาศาสตร์
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง จากโลกเก่าสู่โลกใหม่
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของยุโรปสมัยใหม่
รายวิชา ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส ๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

การปฏิวัติวิทยาศาสตร์เริ่มขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ เป็นผลมาจากการพัฒนาความคิดที่มีหลักการเหตุผลซึ่งได้รับอิทธิพลจากขบวนการมนุษยนิยมในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ กล่าวคือ มนุษย์เริ่มตั้งข้อสงสัยกับองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยเฉพาะที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนาจักร อันเป็นผลจากการเริ่มเชื่อบนสภาพของมนุษย์ นอกจากนี้ การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ยังส่งผลให้เกิดการค้นคว้าที่แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และนับเป็นการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ครั้งใหญ่ของมนุษยชาติ

ปัจจัยที่ส่งเสริมการปฏิวัติวิทยาศาสตร์

๑) การใช้หลักการเหตุผลในการแสวงหาความจริง ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ธรรมชาติซึ่งเป็นที่ยอมรับในยุคคลาสสิก เช่น การยอมรับว่าโลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาล และพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก ล้วนเป็นการยอมรับโดยไม่มีข้อโต้แย้งหรือการพิสูจน์ใด ๆ ต่อมาเมื่อมีการส่งเสริมให้ใช้หลักการเหตุผลในการแสวงหาความจริง นักวิทยาศาสตร์จึงเริ่มตั้งข้อสงสัยและเริ่มศึกษาโดยวิธีการสังเกต รวบรวมข้อมูลและทดลอง ก่อนสรุปเป็นองค์ความรู้หรือทฤษฎี วิธีการศึกษาดังกล่าวได้ชื่อว่าเป็น "วิธีการแบบวิทยาศาสตร์" ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ เพราะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้และเกิดการศึกษาค้นคว้าต่อไปเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นความจริง

๒) การฟื้นฟูศิลปวิทยาการ การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ตามหลักเหตุผล ทำให้ให้นักวิทยาศาสตร์ยุโรปเริ่มมีความคิดที่ก้าวหน้าและการใช้หลักการของนักปรัชญาชาวกรีกและโรมัน เช่น อริสโตเติล อพอลโลนิอัส อาริสโตเติล แนวคิดดังกล่าวช่วยให้นักวิทยาศาสตร์หลุดออกจากกรอบความคิดที่ถูกกำหนดโดยอิทธิพลของศาสนา นอกจากนี้ความก้าวหน้าด้านดาราศาสตร์ยังช่วยให้องค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้านวิทยาศาสตร์ได้เผยแพร่สู่สังคมและเป็นที่ยอมรับกันต่อมา

นักวิทยาศาสตร์ที่สำคัญในสมัยปฏิวัติวิทยาศาสตร์

๑) นีโคลัส โคเปอร์นิคัส (Nicholas Copernicus) ชาวโปแลนด์ เสนอทฤษฎีว่าดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาล โดยมีดาวเคราะห์รวมทั้งโลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ ทฤษฎีของเขาตั้งคำถามเชื่อของคนในสมัยโบราณและสมัยกลางที่มีคติเชื่อสมมติฐานของอริสโตเติล (Aristotle) และงานเขียนของปโตเลมี (Ptolemy) ที่อธิบายว่า โลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาล



กาลิเลโอ กาลิเลอี
 ที่มา : หนังสือนวัตกรรมและนวัตกรรมใหม่สู่สังคมโลกยุคใหม่
 ศึกษาศาสตร์และ
 วัฒนธรรม, หน้า ๑๑๓

๒. กาลิเลโอ กาลิเลอี (Galileo Galilei) เป็นนักวิทยาศาสตร์ชาวอิตาลี ซึ่งเป็นต้นตอของทฤษฎีของโคเปอร์นิคัส โกลใช้เครื่องมือที่เขาประดิษฐ์ขึ้น เรียกว่า กล้องโทรทรรศน์ (Telescope) ในการศึกษารอบอวกาศจักรวาล และค้นพบข้อมูลจำนวนมาก เช่น พื้นที่ยับยั้งจันทร์ วงแหวนของดาวเสาร์ จุดดับบนดวงอาทิตย์ ฯลฯ และเนื่องจากทฤษฎีของกาลิเลโอขัดแย้งกับศาสนาคิริสต์ ทำให้เขาต้องถูกจองจำจากคริสตจักร

๓. เซอร์ฟรานซิส เบคอน (Sir Francis Bacon) เป็นนักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษซึ่งส่งเสริมการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ โดยวิธีการศึกษาแบบอุปนัย (Inductive method) เขาเชื่อว่าความรู้ของมนุษย์เกิดจากประสบการณ์ ส่วนวิธีการที่ได้มาซึ่งประสบการณ์คือ ต้องศึกษาข้อมูลที่มีอยู่จริงในธรรมชาติอย่างกว้างขวาง และรวบรวมข้อมูลเหล่านั้น ก่อนนำมาวิเคราะห์และสรุปเป็นองค์ความรู้หรือทฤษฎีวิธีการศึกษานี้เรียกว่า วิธีการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Method)

๔) เรอเน เดสการ์ตส์ (René Descartes) เป็นนักคณิตศาสตร์ ชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นผู้เสนอหลักการของเหตุผลเขาอธิบายว่าความรู้ และความคิดของมนุษย์ต้องตั้งอยู่บนหลักของเหตุผลที่อธิบายและตรวจสอบได้เช่นเดียวกับหลักคณิตศาสตร์ ดังนั้นหากความรู้และความคิดที่แน่นอนขึ้นกันต่อ ๆ มาไม่น่าเชื่อถือ เพราะไม่สามารถอธิบายได้ด้วยหลักการเหตุผล มนุษย์ก็ต้องแสวงหาความรู้ใหม่ที่ได้รับการยอมรับ

๕) เซอร์ไอแซก นิวตัน (Sir Isaac Newton) เป็นนักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษซึ่งค้นพบแรงโน้มถ่วงของโลก และให้ข้อสรุปเกี่ยวกับการโคจรและ การเคลื่อนไหวในระบอบฮิโวลิตกรกล่าวว่าเป็นไปตามกฎแห่งความโน้มถ่วง (Law of Gravitation)



เซอร์ไอแซก นิวตัน
 ที่มา : หนังสือนวัตกรรมและนวัตกรรมใหม่สู่สังคมโลกยุคใหม่
 ศึกษาศาสตร์และ
 วัฒนธรรม, หน้า ๑๑๓

ผลกระทบของการปฏิวัติวิทยาศาสตร์

๑) ทำให้เกิดความรู้ใหม่แตกแยกออกไปหลายสาขา ทั้งคณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ ฟิสิกส์ ฤกษ์ศาสตร์ และการแพทย์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในงานต่าง ๆ เช่น การประดิษฐ์นาฬิกา การคำนวณการเดินบินใหญ่ รวมไปถึงการประดิษฐ์เครื่องจักรซึ่งจะส่งผลให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในเวลาต่อมา

๒) มีอิทธิพลต่อความคิดและความเชื่อของชาวยุโรป ทำให้ชาวยุโรปเชื่อมั่นตนเอง และเชื่อมั่นในอนาคตว่าจะสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ ทำให้เกิดความปรารถนาที่จะเรียนรู้และประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ



ใบความรู้ เรื่อง การปฏิวัติอุตสาหกรรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง จากโลกเก่าสู่โลกใหม่
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของยุโรปสมัยใหม่
รายวิชา ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส ๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

การปฏิวัติอุตสาหกรรม หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงในวิธีการผลิตและระบบการผลิต จากเดิมระบบการผลิตมักทำกันภายในครอบครัว โดยใช้แรงงานคน แรงงานสัตว์ รวมทั้งพลังงานจากธรรมชาติ เครื่องมือแบบง่าย ๆ ในการผลิตสินค้า มาเป็นการใช้เครื่องจักรกลแทน เริ่มจากแบบง่าย ๆ จนถึงแบบซับซ้อนที่มีกำลังผลิตสูง จนเกิดเป็นการผลิตในระบบโรงงาน

ปัจจัยส่งเสริมการปฏิวัติอุตสาหกรรม

การปฏิวัติอุตสาหกรรมเริ่มที่ประเทศอังกฤษในกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ เนื่องจากขณะนั้นอังกฤษมีความพร้อมมากกว่าประเทศยุโรปอื่น ๆ จึงสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมทอผ้าได้เป็นอันดับแรก โดยมีปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมให้อังกฤษเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม ดังนี้

- ๑) ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ จึงเกิดความสนใจที่จะประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการอุตสาหกรรม
- ๒) ความก้าวหน้าของระบบธนาคารที่ให้นักลงทุนกู้ยืมเงิน ทำให้นักลงทุนชาวอังกฤษจำนวนมากสนใจลงทุนประกอบอุตสาหกรรมเพราะให้ผลตอบแทนจำนวนมาก จึงส่งผลให้อุตสาหกรรมในอังกฤษขยายตัว
- ๓) ชาวอังกฤษไม่เคร่งครัดต่อการแบ่งแยกชนชั้นอย่างสังคมอื่น ๆ ในยุโรป ทั้งยังให้การยอมรับชนทุกชั้นที่สามารถสร้างฐานะเป็นปึกแผ่น ดังนั้นขุนนางอังกฤษจึงไม่รังเกียจที่จะทำการค้า เช่นเดียวกับชนชั้นกลางที่พยายามยกสถานะทางเศรษฐกิจให้เท่าเทียมขุนนาง
- ๔) รัฐบาลส่งเสริมให้การค้าขยายตัว เช่น มีการออกพระราชบัญญัติสร้างถนน ทำจอดเรือ และขุดอุโมงค์ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางการค้า มีการยกเลิกการเก็บภาษีผ่านด่าน และมีนโยบายการค้าแบบเสรี จึงเป็นการกระตุ้นให้มีการขยายตัวของตลาดการค้าภายในอย่างกว้างขวาง

พัฒนาการของการปฏิวัติอุตสาหกรรม

การปฏิวัติอุตสาหกรรมในระยะแรก คือ การประดิษฐ์เพื่อตอบสนองอุตสาหกรรมทอผ้า นักประดิษฐ์ชาวอังกฤษสามารถพัฒนาเครื่องปั่นด้ายและเครื่องทอผ้าซึ่งสามารถผลิตผ้าฝ้ายได้มากกว่าการใช้แรงงานมนุษย์หลายเท่าตัว ก่อให้เกิดการผลิตแบบอุตสาหกรรม เป็นผลให้ผ้าฝ้ายมีราคาถูกลงสามารถขยายตลาดได้กว้างขวางเพราะประชาชนทั่วไปสามารถซื้อได้ การประดิษฐ์ที่พัฒนาควบคู่กับการทอผ้า คือ การประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำ โดยเจมส์ วัตต์ (James Watt) โดยใช้ไอน้ำขับเคลื่อนเครื่องจักรกลแทนพลังงานน้ำ จึงส่งผลให้น้ำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น เหมืองแร่และการทอผ้า

การพัฒนาของอุตสาหกรรมประเภทอื่น การประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำและเครื่องจักรประเภทอื่นที่เกิดขึ้นตามมา ทำให้มีความต้องการใช้แร่เหล็ก จึงเป็นวัสดุสำคัญในการสร้างเครื่องจักรกลเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และอุตสาหกรรมถ่านหินซึ่งเป็นพลังงานที่ใช้กันแพร่หลายใน



เครื่องจักรไอน้ำ
 ที่มา : หนังสือสังคมและประวัติศาสตร์
 การเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้
 สังคมศึกษาและวัฒนธรรม
 หน้า ๑๒๓

คริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ เนื่องจากขณะนั้นมีการพัฒนาอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพิ่มขึ้นจำนวนมากเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น อุตสาหกรรมกระดาษ กระสุนปืน สิ่งทอ รองเท้า สิ่งพิมพ์ ฯลฯ

การปฏิวัติอุตสาหกรรมในดินแดนอื่น ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ อุตสาหกรรมเติบโตมากในดินแดนต่าง ๆ แม้ว่าอังกฤษยังคงเป็นผู้ป้อนในเครื่องแรกของศตวรรษนี้ แต่หลังจากนั้นประเทศอื่น ๆ เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนี และสหรัฐอเมริกา ต่างประสบความสำเร็จในพัฒนาอุตสาหกรรม อนึ่ง เป็นที่สังเกตว่าความก้าวหน้าของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นตั้งแต่ครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นไปนั้น เป็นผลมาจากการคิดค้นและพัฒนาพลังงานอื่น ๆ ได้แก่ แก๊สธรรมชาติ น้ำมันปิโตรเลียม และพลังงานไฟฟ้า นอกจากนี้ ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและการจัดการด้านการผลิตของระบบโรงงานอุตสาหกรรมก็ส่งผลให้อุตสาหกรรมเจริญรุ่งเรืองด้วย

ผลของการปฏิวัติอุตสาหกรรม

- ๑) ประเทศอุตสาหกรรมเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ กลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกที่มีอิทธิพลในการผูกขาดการค้าและการผลิตวัตถุดิบในประเทศอื่น ๆ ทำให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัวอย่างกว้างขวาง ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจแบบทุนนิยมแพร่หลายไปทั่วโลก
- ๒) เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบผลิตในดินแดนต่าง ๆ กล่าวคือ ระบบผลิตที่ใช้แรงงานมีมือและสินค้าที่ลดกรรมในประเทศอุตสาหกรรมแทนที่ด้วยสินค้าอุตสาหกรรมที่มีต้นทุนต่ำและราคาถูก และในสวนดินแดนอาณานิคมและประเทศเกษตรกรรมอื่น ๆ มีการผลิตในระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตลาดต่างประเทศมากขึ้น
- ๓) ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจทำให้ประเทศอุตสาหกรรมในยุโรปไม่หยุดยั้งแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ วิธีที่นิยมกันมากที่สุดคือ การขยายอิทธิพลทางการค้าให้ทันทะเลและการจับจองอาณานิคม เพราะทำให้สามารถขยายแหล่งวัตถุดิบและตลาด เป็นผลให้ประเทศยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ขยายสิทธิ์จักรวรรดินิยมจับจองอาณานิคมทั้งในเอเชีย แอฟริกา และออสเตรเลีย จนเกิดผลกระทบทางการเมืองอย่างกว้างขวาง
- ๔) การปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้นักลงทุนและนักลงทุนร่ำรวยจากผลกำไรของการค้าและอุตสาหกรรมในทางตรงข้าม ชนชั้นผู้ใช้แรงงานซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่กลับมีฐานะยากจน ทำให้เกิดปัญหาช่องว่างในสังคมสภาพที่แตกต่างในสังคมทำให้นักคิดบางคน เช่น คาร์ล มาร์กซ (Karl Marx) เสนอแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดและการเมืองในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ อย่างมหาศาล
- ๕) เกิดเมืองขนาดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญจำนวนมาก แต่การที่เมืองใหญ่ ๆ เหล่านี้เป็นศูนย์กลางความเจริญทั้งหลาย ทำให้มีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยและหางานทำจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดความแออัด ปัญหาคุณภาพของผู้ที่อยู่ในชุมชนแออัด ตลอดจนปัญหาสังคมอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม โสเภณี ขาดงาน และคนจรจัด



ใบความรู้ เรื่อง ลัทธิล่าอาณานิคม
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง จากโลกเก่าสู่โลกใหม่
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของยุโรปสมัยใหม่
รายวิชา ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส ๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

จากผลของการสำรวจทางทะเลที่ทำให้มีการยึดครองอาณานิคมในดินแดนต่าง ๆ และการปฏิวัติอุตสาหกรรม ได้เป็นแรงผลักดันให้ชาตินิยมชาตินิยมในยุโรปขยายตัวจนเกิดสงครามแย่งชิงอาณานิคมในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ โดยเฉพาะดินแดนในทวีปเอเชียและแอฟริกา

ปัจจัยที่ทำให้ชาตินิยมชาตินิยมในยุโรปแสวงหาอาณานิคม

๑. ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ

การปฏิวัติอุตสาหกรรมได้ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศในยุโรปเจริญขึ้น ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ประเทศในยุโรปขยายลัทธิจักรวรรดินิยมเข้าไปในเอเชียและแอฟริกา ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ยุโรปต้องการ คือ การแสวงหาวัตถุดิบ เพื่อนำมาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม และการขยายตลาด เนื่องจากสินค้าอุตสาหกรรมที่ประเทศต่าง ๆ ผลิตได้ล้นมือปริมาณมากเกินความต้องการบริโภคในประเทศ ทำให้ประเทศเหล่านั้นต้องแสวงหาตลาดใหม่ ๆ รองรับสินค้าของตน

การเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของยุโรปส่งผลให้มีการขยายลัทธิจักรวรรดินิยมเพื่อครอบงำดินแดนเหล่านั้น โดยรัฐบาลของประเทศในยุโรปได้ถือโอกาสส่งกองทัพเข้าไปรักษาผลประโยชน์ของนักลงทุนและยึดครองอาณานิคมตั้งเช่นกรณีอังกฤษของกองทัพเข้าไปแทรกแซงอียิปต์ โดยอ้างว่าเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของบริษัทอังกฤษซึ่งตั้งอยู่ในอียิปต์

๒. การแข่งขันลัทธิชาตินิยมใหม่

หลังผลักดันทางการเมืองที่สำคัญคือกระแสชาตินิยมสมัยใหม่ที่แพร่กระจายอยู่ในยุโรปในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ โดยเฉพาะในฝรั่งเศส ดินแดนเยอรมันและอิตาลี ประชาชนในดินแดนเหล่านั้นมีความภาคภูมิใจในเกียรติภูมิ เชื้อชาติ และประวัติศาสตร์ของตน ความรู้สึกชาตินิยมทำให้ชาวฝรั่งเศสสนับสนุนไปเสียหมด โบนัสปาปรัส ทำสงครามเพื่อครอบครองยุโรปในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ และผลักดันให้ชาวอิตาลีรวมประเทศอิตาลีได้สำเร็จใน ค.ศ. ๑๘๗๑ ส่วนชาวเยอรมันก็มีการรวมประเทศเยอรมนี ได้สำเร็จในปีถัดมา นักชาตินิยมในประเทศเหล่านั้นเห็นว่าการขยายลัทธิจักรวรรดินิยม เพื่อยึดครองอาณานิคมจะช่วยเสริมสร้างการแข่งขันและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและการเมืองให้ประเทศของตน ทั้งยังเป็นการเพิ่มพูนเกียรติภูมิของชาติด้วย ดังนั้นจึงส่งเสริมให้รัฐบาลของตนขยายลัทธิจักรวรรดินิยมแข่งขันกับอังกฤษซึ่งในขณะนั้นเป็นจักรวรรดิที่มีอาณานิคมมากที่สุด

๓. แนวคิด "ภาระของคนผิวขาว"

ชาวยุโรปภูมิใจในความป็นชนผิวขาวที่นับถือศาสนาคริสต์ของตน และคิดว่าพวกเขาสมควรได้รับความเหนือกว่าชนชาติอื่นซึ่งแตกต่างจากตนทั้งเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม พวกเขาเชื่อว่าการช่วยเหลือให้คนเหล่านั้นได้เข้าถึงศรีทวิหาในพระเจ้าของตนและเรียนรู้กฎธรรมะของชาวตะวันตกเป็น "ภาระของคนผิวขาว (White man's burden)" และดังนั้นการสำรวจดินแดนที่ใหม่ใหญ่ให้กับผู้เผยแผ่ศาสนาด้วย ดังนั้นมีขบวนการชาวยุโรปจำนวนมากจึงมีมติที่สนับสนุนทำงานช่วยเหลือชาวพื้นเมืองควบคู่กับการเผยแผ่ศาสนาในดินแดนที่ห่างไกลความเจริญทั้งในเอเชียและแอฟริกา สภาพการณ์การแสวงหาอาณานิคมของชาตินิยมชาตินิยมในยุโรป

ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ประเทศตะวันตกได้ขยายลัทธิจักรวรรดินิยมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในเอเชียและแอฟริกา เป็นที่น่าสังเกตว่านอกจากอังกฤษและฝรั่งเศสยึดครองดินแดนอาณานิคมมากที่สุดแล้วประเทศที่มีบทบาทขยายอำนาจในขณะนั้นต่างต้องการพัฒนาเป็นจักรวรรดิที่มีใหญ่ จึงขยายลัทธิจักรวรรดินิยมเพื่อสร้างฐานอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองที่มั่นคง



หลุยส์ เลอโบล
 ที่มา: <https://th.themagazine.com>

วิธีการที่ชาติตะวันตกใช้ในการแสวงหาอาณานิคมนั้นโดยมากมักจะใช้วิธีการใช้กำลังทางทหารซึ่งมีแสนยานุภาพที่เหนือกว่ากองทัพพื้นเมืองในการแทรกแซงและบังคับผู้ปกครองชาวพื้นเมืองให้ยกดินแดนหรือให้สิทธิประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจให้กับชาตินิยมชาตินิยม เช่น ความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศสกับสยามจนเป็นเหตุให้ฝรั่งเศสสถาปนาเวียดนามเข้ามามีอำนาจใหม่ในภูมิภาคการันต์ ๑๙๒๒ และทำให้สยามต้องยกดินแดนในอินโดจีนให้กับฝรั่งเศส การนำกองทัพเข้าแทรกแซงผ่านกระบวนการทั้งหมักหมมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เป็นต้น



กองทัพอังกฤษเข้าโจมตีเมือง
 ที่มา: <https://discover.hopopages.com/travel/Chandernagore-TheLegendTheTombThePyramids>
 คือ นำชาวต่างชาติเข้ามาเป็นผู้ปกครองแทนชาวพื้นเมืองและ



พยายามกดขี่ชาวพื้นเมืองให้กลายเป็นพลเมืองชั้นสอง นอกจากนั้นชาตินิยมชาตินิยมจะใช้ดินแดนอาณานิคมเป็นแหล่งวัตถุดิบและตลาดของสินค้าที่ตนผลิตขึ้น เช่น การนำชาเข้าไปปลูกฝิ่นอินเดียและศรีลังกาของอังกฤษ การทำเหมืองแร่ในแอฟริกา และนโยบายขอเสียดินแดนที่ชาวพื้นเมืองที่ไร้อำนาจดินแดนเหล่านั้นให้มีความเจริญแบบตะวันตก ด้าน เศรษฐกิจ ด้านการปกครอง ด้านสาธารณสุข โภชนา ด้านการคมนาคม ด้านสถาปัตยกรรม เป็นต้น รวมไปถึงการนำศาสนาคริสต์เข้าไปเผยแผ่ในดินแดนอาณานิคมด้วย

นอกจากการยึดครองดินแดนแล้ว การแสวงหาอาณานิคมอีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้น คือ การขยายอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจในดินแดนต่าง ๆ ที่ไม่ได้ตกเป็นอาณานิคม โดยมักจะทำในรูปแบบการลงทุนและการตั้งบริษัทกิจการต่าง ๆ รวมไปถึงสิทธิพิเศษทางด้านการค้า เช่น การลงทุนในตะวันออกกลางและจีนของเยอรมัน การขอสิทธิพหุภาคีทางรถไฟผ่านดินแดนเยอรมันในจีนของรัสเซีย เป็นต้น

บ้านเรือนที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศสในลาว
 ที่มา: https://www.pinterest.com/pin/308406643207404320/?url_from_login=true

นอกจากการยึดครองดินแดนแล้ว การแสวงหาอาณานิคมอีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้น คือ การขยายอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจในดินแดนต่าง ๆ รวมไปถึงสิทธิพิเศษทางด้านการค้า เช่น การลงทุนในตะวันออกกลางและจีนของเยอรมัน การขอสิทธิพหุภาคีทางรถไฟผ่านดินแดนเยอรมันในจีนของรัสเซีย เป็นต้น

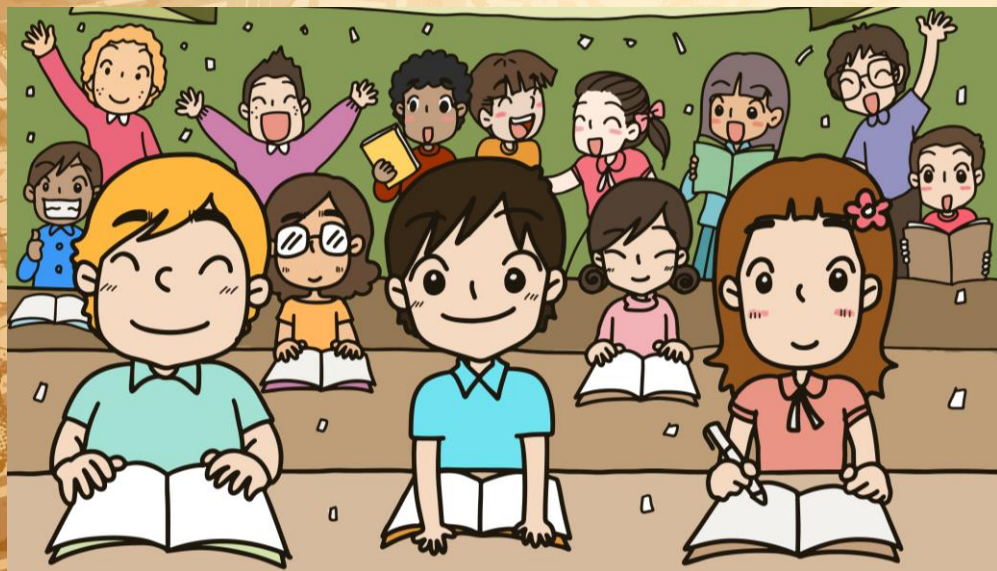
๓. ทำให้ชาวตะวันตกมีอำนาจเข้ามาปกครองคนพื้นเมืองโดยใช้อิทธิพลของแบบอาณานิคม ทำให้การปกครองแบบจารีตในดินแดนต่าง ๆ ของโลกเปลี่ยนไป ขณะเดียวกันแนวคิดในลัทธิชาตินิยมและประชาชาตินิยมได้เผยแพร่ออกไปทั่วโลก ทำให้ชาติที่ตกเป็นอาณานิคมเกิดความรู้สึกชาตินิยมและเรียกร้องเอกราช และมีการเรียกร้องให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตย

ผลกระทบของการแสวงหาอาณานิคมของชาตินิยมชาตินิยมในยุโรป

๑. ชาวพื้นเมืองมีสถานภาพต่ำกว่าชาวตะวันตกในบ้านเมืองของตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างคนสองกลุ่มเป็นไปในลักษณะผู้ปกครองที่ปกครองคนที่ต่ำกว่า ขณะที่คนพื้นเมืองได้เกิดชนชั้นกลางขึ้นในสังคมอาณานิคม เช่น พ่อค้าและข้าราชการพื้นเมืองที่ทำงานกับชาวตะวันตกมีแรงงานต่างชาติในเวรชาตอมา ขณะเดียวกันได้มีชาวพื้นเมืองได้รับการศึกษาแบบตะวันตก ซึ่งกลายเป็นกลุ่มปัญญาชนที่ได้เคลื่อนไหวที่จะจัดอำนาจชาติจักรวรรดินิยมของตน

๒. การแสวงหาอาณานิคมทำให้ชาตินิยมชาตินิยมในยุโรปเกิดการแข่งกันเพื่อเกิดลัทธิชาตินิยมและผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชาตินิยมชาตินิยมและการแบ่งขั้วอำนาจ ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดสงครามโลกในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑

ครูให้แต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหา
จากใบความรู้ จากนั้นให้แต่ละกลุ่ม
สรุปความรู้ลงในใบงาน เรื่อง พัฒนาการ
ทางประวัติศาสตร์ของยุโรปสมัยใหม่
และนำเสนอ



ใบงาน เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของยุโรปสมัยใหม่
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง จากโลกเก่าสู่โลกใหม่
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของยุโรปสมัยใหม่
รายวิชา ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส ๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

คำชี้แจง ให้นักเรียนสรุปความสำคัญ สาเหตุและผลกระทบของเหตุการณ์ที่นักเรียนศึกษา

เหตุการณ์	ความสำคัญ	สาเหตุ	ผลกระทบ
การปฏิวัติ วิทยาศาสตร์			
การปฏิวัติ อุตสาหกรรม			
ลัทธิล่า อาณานิคม			

ความสำคัญ

การปฏิบัติวิทยาศาสตร์

เป็นฐานให้กับการปฏิบัติอุตสาหกรรม

โดยการต่อยอดองค์ความรู้และจิตวิญญาณ
นักทดลองสืบเนื่องจากกรีกโรมัน

ทำให้สังคมเปิดกว้างขึ้น มีความเป็นเหตุเป็นผล
มากขึ้น

สาเหตุ

การปฏิวัติวิทยาศาสตร์

เป็นผลมาจากการฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

มนุษย์เป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่พระเจ้า
เป็นศูนย์กลางอีกต่อไป

มนุษย์ตั้งข้อสังเกตต่อความรู้ที่ศาสนจักร
ครอบงำว่าอาจไม่ใช่ความจริง

ผลกระทบ

การปฏิวัติวิทยาศาสตร์

วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เกิดขึ้นเพื่อพิสูจน์ความจริงในธรรมชาติที่สามารถ
ชี้แจง วัตถุประสงค์ และส่งอิทธิพลต่อศาสตร์อื่น ๆ แม้แต่วิธีการ
ทางประวัติศาสตร์

เกิดองค์ความรู้ใหม่ ตามเทคนิคการใช้
วิธีการทางวิทยาศาสตร์

ชาวยุโรปมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์
และของตนเอง

ความสำคัญ

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

เป็นกระบวนการทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้าที่สุด
ที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาล
ทั้งในทางการเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม
ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๘ เป็นต้นมา

สาเหตุ

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ก้าวหน้า มีสมาคมทางวิทยาศาสตร์

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ ถ่านหิน เหล็ก

ระบอบการเมืองอังกฤษที่เสรีและเปิดกว้าง

เศรษฐกิจอังกฤษโต ครัวเรือนมีเงินออมมาก

ผลกระทบ

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

ประเทศอื่นทยอยปฏิวัติอุตสาหกรรมตาม

สังคมเมืองขยายตัว อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

สินค้าที่มีคุณภาพจำนวนมาก ต้นทุนต่อหน่วยต่ำ
คุณภาพชีวิตคนดีกว่าในสังคมเกษตรกรรม

ระดับการศึกษาสูงขึ้น สุขภาพคนดีขึ้น

ผลกระทบ

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

การอพยพของคนในชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่แล้วเกิดปัญหาสังคม

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ

วิธีคิดของผู้คนเปลี่ยนไป/สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป

เกิดความเหลื่อมล้ำและเกิดชนชั้นแรงงาน/รัฐสวัสดิการ

ความสำคัญ

ลัทธิล่าอาณานิคม

ทำให้อารยธรรมตะวันตกมีอิทธิพล
ครอบงำ ชี้นำ กลายเป็นศูนย์กลาง
ของโลกจนถึงปัจจุบัน

สาเหตุ

ลัทธิล่าอาณานิคม

ต้องการทรัพยากรจากที่ต่าง ๆ ทั่วโลกเพื่อป้อนเข้าสู่
สายพานการผลิต

เอกชนชาวตะวันตกต้องการตลาดใหม่ ๆ เพื่อระบายสินค้า
และมั่งงานทำ

ชาติตะวันตกเชื่อว่าอยู่รอดได้ก็ต้องมีอาณานิคมมาก ๆ
ทำให้เกิดการแข่งขันกันอย่างเอาเป็นเอาตาย เพื่อศักดิ์ศรีของชาติ

ลัทธิดาร์วิน (Social Darwinism) เชื่อว่าชาวตะวันตก
มีวิวัฒนาการสูงสุด

ผลกระทบ

ลัทธิล่าอาณานิคม

ชาวยุโรปแข่งขันกันล่าอาณานิคมนอกยุโรป

เกิดการขูดรีดทรัพยากรเข้าสู่ยุโรป ทำให้คนพื้นเมือง
ได้รับผลกระทบรุนแรง

สำนึกว่าชาวยุโรปเหนือกว่าคนในภูมิภาคอื่นของโลก

การแข่งขันอย่างรุนแรงบนฐานของความเป็นชาตินำไปสู่
การเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ และ ๒



การปฏิวัติวิทยาศาสตร์ การปฏิวัติอุตสาหกรรม
และลัทธิล่าอาณานิคมมีความเกี่ยวข้อง
สัมพันธ์กันอย่างไร ?





การปฏิวัติวิทยาศาสตร์ ก่อให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์นำไปสู่การประดิษฐ์เครื่องจักรซึ่งส่งผลให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม ทำให้ประเทศอุตสาหกรรมมีความเจริญทางเศรษฐกิจ นำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยวิธีที่นิยมกันมากที่สุดคือการขยายอิทธิพลทางการค้าไปบนทะเลและการจับจองอาณานิคม



บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์
ของยุโรปสมัยใหม่ (๓)



สิ่งที่ต้องเตรียม

กระดาษปรู๊ฟ



สามารถดาวน์โหลดใบความรู้และใบงานได้ที่ www.dltv.ac.th